

Jaarverslag 2005

Werkgroep Archeologie Rhenen (WAR)

Ton van Drunen

Malta

Al in lengte van jaren wordt in het jaaroverzicht aandacht besteed aan de zogenaamde Conventie van Malta. Hoewel ons bij het opstellen van het verslag over 2003 te kennen gegeven was dat bovenvermelde Conventie, die al in 1992 door de ministers van Culturele Zaken van alle toenmalige landen van de Europese Unie op Malta getekend was, gedurende het jaar 2005 in de Nederlandse wetgeving zou worden geïmplementeerd, kunnen wij nu, in december van het lopende jaar, vaststellen dat onze ministerraad en de volksvertegenwoordiging het nog steeds niet eens zijn. Hoewel premier Balkenende zich voorgesteld had een en ander vóór het komende kerstreces af te ronden, moet dit toch zo daadkrachtige kabinet 'Malta' over de komende jaarwisseling heen tillen.

Voor de wijze waarop deze wetgeving desondanks van invloed is op het reilen en zeilen van de amateur-archeologie verwijzen wij naar Oud Rhenen no. 2 van mei 2004.

Ringwal Grebbeberg

In september/oktober van het jaar 2001 vond een beperkte proefopgraving van de ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) in het aardfort op de Grebbeberg plaats. Hoewel aanvankelijk, vooral door de vondst van een circa 4.000 jaar oude vuurstenen dolk, opgewonden verhalen de ronde deden over een ringwal uit de Late Steentijd, kwamen de archeologen na nauwgezet onderzoek tot de slotsom dat het veel waarschijnlijker leek dat het om een vroeg-middeleeuws bouwwerk ging.

In 2005 werd door de eigenaar van het Grebbebos, de stichting Het Utrechts Landschap, tot een behoorlijk ingrijpende restauratie en consolidatie van het aardfort overgegaan. De dubbele omwalling is nu veel beter zichtbaar voor geïnteresseerde bezoekers. De noordwestelijke hoofdingang is op fraaie wijze verstevigd, zodat mountainbikers dit belangrijke cultuurmonument niet aan gort rijden. De oostelijke ingang werd om dezelfde reden toegedekt, terwijl een fraaie trap een goede indruk achterlaat van de grote hoogte en doorsnede van de eigenlijke wal.

Het uitzicht over Blauwe Kamer, Nederrijn en Betuwe is op enkele punten veel meer dan vroeger geaccentueerd, o.a. met behulp van een enorme zitbank en een platform dat uitsteekt boven de steile helling aan de Grift- en Rijnzijde.

In januari 2005 heeft tijdens de renovatie van het geheel de WAR een terreinverkenning uitgevoerd, waarbij nogal wat vondsten geborgen zijn, maar

jammer genoeg allemaal uit een betrekkelijk recent verleden. Complete geweerpatronen uit WOII, verder aardewerk, dakpannen, bouwpuin en vensterglas, waarschijnlijk uit de voormalige woning van het boswachtersgezin van weleer, met als oudste voorwerp de steel van een vetvanger van zogeheten roodbakkend aardewerk.

Achterberg-West

In januari/februari werden voorbereidselen getroffen voor de bouw van een nieuwe wijk in Achterberg. Enkele jaren terug was aangetoond dat in dit gebied een grafveld uit de Merovingische tijd lag. Bij de planning van de nieuwbouw was besloten dat dit grafveld en de naaste omgeving gespaard zou worden, m.a.w. de locatie is opgenomen in de aanleg van een toekomstig plantsoen, terwijl een tweede archeologisch waardevolle plek geheel buiten de bebouwing blijft.

Bij de aanleg van de wegunetten hielden leden van de WAR een terreinverkenning, waarbij vooral aardewerk, maar ook wat glazen flesjes werden aangetroffen. Bij het keramische materiaal zat o.a. nogal wat steengoed, d.w.z. middeleeuws aardewerk uit het Duitse Rijnland, waaronder het zogeheten Siegburg en Andenne aardewerk.

Hans Smulders bij het afwerken van een coupe (foto Ton van Drunen 17-02-2005)

Bob van Ommen

Voor ons volkomen onverwacht overleed Bob van Ommen in februari van dit jaar tengevolge van een operatie. Natuurlijk wisten wij al een tijd van klachten omtrent zijn gezondheid, maar hij bleef in afwachting van een chirurgische ingreep op onze donderdagochtenden komen. Daar veldwerk hem zwaar viel richtte hij zijn aandacht op het verzamelen van veldnamen. Zijn vrijwel levenslange verblijf in Rhenen gaf hem een kennisvoorsprong op de andere leden van deze in het jaar 2000 gevormde werkgroep

Vrijwel de hele WAR begeleidde hem naar zijn laatste rustplaats. Onze werkgroep verliest in hem een trouw, toegewijd en gewaardeerd lid.

Uitbreiding Remmerden II

Tijdens de gure februaridagen werd voor de tweede maal een archeologisch onderzoek op Remmerden ingesteld. Was er in 2001 bij de opgraving door het ADC (Archeologisch Diensten Centrum) geen plaats voor amateurs, nu konden de leden van onze werkgroep dankzij het feit dat de provinciaal archeoloog van Utrecht het gecontracteerde archeologische bureau ARCHOL op ons bestaan gewezen had, nuttig en interessant werk verrichten.

Bij het verlenen van onze assistentie kregen wij, zoals dat tegenwoordig eigenlijk wezenlijk is bij elke opgraving, geen totaaloverzicht. Hiertoe wacht de WAR op het verschijnen van het rapport van de professionele oudheidkundigen.

Contactdag Utrechtse amateurarcheologen

Op 8 oktober was de WAR met een zestal vertegenwoordigers op de jaarlijkse contactdag aanwezig. Tijdens de morgenuren werd in de fraaie raadzaal van Soest een aantal kleine lezingen, afgewisseld door korte verslagen van vertegenwoordigers van een aantal archeologische werkgroepen uit de regio, door een groot aantal geïnteresseerden aangehoord.

Na een smaakvolle lunch, tijdens welke contacten werden gelegd of vernieuwd, had de Historische Vereniging Soest/Soesterberg een aantrekkelijk middagprogramma samengesteld. Het aardige weer was mede debet aan dit geslaagde programma. Tot ons genoegen ziet de provinciaal-archeologische dienst van Utrecht elk jaar weer kans om een groot aantal amateurs bijeen te brengen, mede dankzij de bereidwilligheid om als gastheer op te treden van één van de vele plaatselijke werkgroepen die de provincie rijk is.

De Tangh

Eind oktober werd de WAR dankzij bemiddeling door de gemeente Rhenen

Paalsporen van een boerderij van tenminste 2.500 jaar geleden

uitgenodigd voor een archeologische begeleiding tijdens bouwwerkzaamheden op landgoed De Tangh. De verwachtingen waren hoog gespannen vanwege vondsten in de naaste omgeving, zij het van een aanzienlijk aantal jaren terug. De ontvangst was heel vriendelijk, maar de bouwput met funderings sleuven voor een schuur bracht geen enkele archeologische bijzonderheid aan het licht.

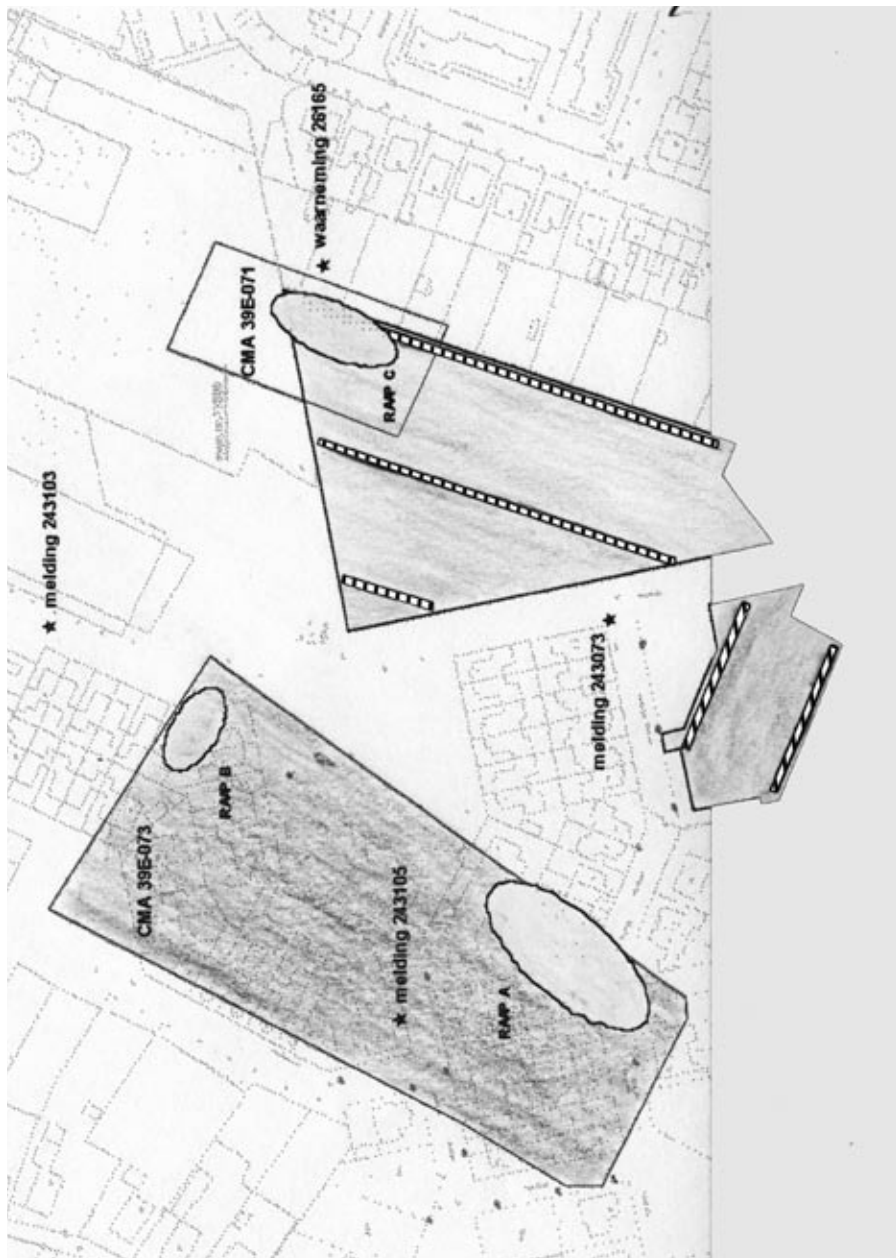
Oude Veenendaalseweg

In een groot deel van Rhenen is in de achter ons liggende periode een net van glasvezelkabels aangelegd. Op verzoek van de provinciaal archeoloog werd de WAR door de gemeente uitgenodigd om het graven van een nieuwe sleuf archeologisch te begeleiden, temeer omdat deze sleuf vlak langs een grafheuvel liep.

Er werden geen grondsporen gezien, noch vondsten gedaan.

Tabaksweg, Elst

In 1999 werd de WAR uitgenodigd om bij het uitgraven van een bouwput voor een kerkje aan de Tabaksweg in Elst aanwezig te zijn. In de bouwput werd een deel van een prehistorisch grafveld aangetroffen. Het graafwerk nam weinig

Omgeving Tabaksweg, Elst; gearceerd: de vijf proefslouwen (oorspr. ARCHOL)

Scherven van een crematie-urn (foto Robine Mulder)

tijd in beslag: de aanwezige amateur-archeologen konden slechts wat foto's maken, een aantal scherven van crematie-urnen en een bijzondere vondst, een bronzen armband, bergen.

Op 7, 8 en 9 december van dit jaar trok ARCHOL, het professionele archeologische bureau dat al eerder door de gemeente gecontracteerd was, een vijftal proefsleuven in de onmiddellijke omgeving van voornoemd kerkje. Door de planning van een multifunctioneel centrum en een tweede gebouwencomplex in inbreidingsplan 't Bosje, zag de gemeente zich genoodzaakt om zó dicht bij een prehistorisch grafveld archeologisch onderzoek te laten verrichten.

De werkzaamheden van de WAR werden beperkt tot het doen van waarnemingen. De resultaten van dit proefsleuvenonderzoek vielen naar onze mening tegen, maar om een gefundeerde mening te vormen moet ook hier de WAR toezending van het rapport van ARCHOL afwachten.

Overdracht

Zoals in bovenstaand stukje al te lezen was werd enkele jaren terug door de WAR een bronzen armband uit de overgangperiode tussen Bronstijd en IJzertijd in Elst aangetroffen. Tijdens het historisch café van de Historische

De bronzen armband uit een crematiegraf (foto Robine Mulder)

Vereniging Oudheidkamer Rhenen e.o. in september van dit jaar werd in overleg met de provincie dit cultuurhistorische kleinood in bruikleen overgedragen aan museum Het Rondeel.

Tot slot

Was de WAR in de afgelopen jaren nogal ongerust over de ongunstige gevolgen van de Wet van Malta voor de amateur-archeologie, gaandeweg werd, mede dankzij de inspanningen van de provinciaal archeoloog van Utrecht en de betrokkenheid van de gemeente Rhenen, de werkgroep steeds vaker ingeschakeld bij de onderzoeken van door de gemeente ingehuurde professionele bureaus.

Met herwonnen vertrouwen ziet de Werkgroep Archeologie Rhenen de toekomst tegemoet.